

XX століття – відбулася форсована (імпортозаміщуюча) індустріалізація; 2) 80-х рр. XX століття – досягнення відповідного рівня розвитку за рахунок поступового введення неоліберальних реформ. Такі реформи передбачали: приватизацію більшості підприємств; грошову і валютну реформи (прив'язка національної валюти до курсу долара США); реформу банків і встановлення позитивної ставки відсотків; лібералізацію фінансових ринків, відмову від регулювання ринків капіталу і робочої сили; лібералізацію внутрішньої та зовнішньої торгівлі; подолання перешкод для іноземних інвестицій; законодавчий захист прав власності; структурну перебудову економіки, відповідно до того Міжнародного поділу праці, що склався у даний період. Серед зазначених заходів, Україна, для подолання кризи 1993-1994 рр., використовувала всі, окрім останнього, стосовно структури Міжнародного поділу праці на вказаний період. Тому, можна говорити про те, що наша держава використовувала подібні до аргентинських, неоліберальні економічні реформи, що допомогли врегулювати її становище на початку 90-х рр. XX століття.

Щодо таких параметрів як експортна квота, частка імпорту у ВВП, валові інвестиції, варто зазначити, що вони не відображають реальної ситуацію. Наприклад, експортна квота для Аргентини у 2001-2007 рр. варіює в межах 7-10%, для України ж 10-12%. Але при цьому вага 1% показника у фізичному вимірі має різне числове вираження. Аналогію можна прослідкувати при аналізі частки валових інвестицій у ВВП країни. Так, цей відносний показник у 2004р. для обох країн був майже рівним (18,8% для Аргентини і 18,3% для України відповідно), також врахувавши, що на той час ВВП України складало майже три ВВП Аргентини, говорити про рівновеликий потік інвестицій рано. І все ж таки, провівши кореляційний аналіз деяких кількісних показників, виявлено, що за період 2001-2007 рр. показник сальдо зовнішнього товарообігу країн змінювався подібно (ін-

декс кореляції 0,73), а сам експорт даних держав змінювався за схожою закономірністю але на різних рівнях (цей же індекс склав 0,51).

Отже, використання аргентинського досвіду для України є важливим на сучасному етапі його політичною нестабільністю. Він показує, що система "валютного управління" за певних умов сприяє виходу з інфляційної спіралі та стабілізації грошового обігу шляхом зменшення грошової маси і прив'язки її до золотовалютних резервів, обсяг яких має бути порівняно великим. Стрижневий елемент аргентинської моделі економіки – стабільний і порівняно високий приплив іноземного капіталу – може стати ненадійним, бо в разі ослаблення перетворюється на свою протилежність. Аргентинська модель також показала, що розрив у рівнях внутрішньої та зовнішньої інфляції зумовлює завищений курс національної валюти, а це в свою чергу, визначає зниження конкурентоспроможності національного експорту, додаткове зростання дефіциту платіжного балансу, відтак, збільшення зовнішнього боргу та витрат на його обслуговування і погашення. Тому для України доцільно використати аргентинський досвід ведення економіки з точки зору глибокого аналізу та модифікації його для адаптації в українському економічному середовищі.

1. Яценко Б.П. Політична географія: навчальний посібник. – Київ: Вид. інституту сходознавства НАНУ, 2005.
2. International trade statistics yearbook 2004. In 2 vol. – Volume 1. Trade by Countries. – P. 45–52.
3. www.indec.gov.ar – офіційний сайт Інституту перепису і статистики Аргентини (Instituto nacional de estadística y censos).
4. <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/853.htm> – офіційний сайт Міністерства закордонних справ України.
5. www.mrecic.gov.ar – офіційний сайт Міністерства закордонних справ Аргентини.
6. <http://svit.ukrinform.ua/Argentina/argentina.php?menu=attitudes>.
7. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – офіційний сайт державного комітету статистики України.
8. Nuevo atlas de Argentina. – Buenos Aires, 1994. – P. 283.
9. UNCTAD handbook of statistics 2006. – P. 1-356.

Надійшла до редколегії 21.09.08

УДК 528.9 : 910.3

Р. Шевченко, канд. геогр. наук

КАРТОГРАФІЧНІ ЗОБРАЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ МІСТА КИЇВ

Розкрито роль картографічних зображень, розробки адекватної семіотики, лінгвістики, особливо в контексті проведення Євро-2012.

The role of cartographic images, development their identical semiotics, linguistics, especially in the context of Euro-2012 are exposed.

Постановка наукової проблеми. Картографічні геообрази останнім часом все більше і більше оточують людину в системі архітектурного ландшафту міста. Це передусім бігборди та постери із зображеннями на них карто-схемами розташування гіпермаркетів з ілюстрацією найбільш зручних під'їздів до їх паркінгів, абрис планувальних територій нових житлових районів із зведеними комплексами елітного житла, цифрові інформаційні транспортно-логістичні вуличні дисплеї, які показують на оперативній електронній карті вузли щільного скупчення транспорту, туристські припльхові плани і схеми розташування визначних пам'яток історії та культури околиці, що відображається тощо.

Беззаперечно, вони не є продуктом науково-обґрунтованих прийомів щодо їх укладання, але однозначно вони є особливими просторовими моделями оточуючого середовища, які виконують функцію суспільного призначення: дороговкази, картинні плани оточуючої місцевості щодо PR-компанії унікальних географічних, історико-культурних, краєзнавчих, історико-меморіальних, сакральних та розважальних об'єктів.

Поряд із переважно практичним призначенням картографічних зображень, нерідко вони є складовими елементами конструктивно-архітектурного декору приміщень чи споруди, що відіграє неабияку роль у підкресленні функціонального призначення об'єкту. Даний вид картографічних зображень потребує класифікації, термінологічного обґрунтування, детального опису, дослідженню їх дизайну, семіотики тощо.

Зазначена сторона наукової проблеми ніким взагалі не досліджувалася і жодним українським вченим чи школою не акцентувалася увага до так званих "карт громадського призначення". Стосовно київських картографічних зображень, які утворюють цілий комплекс пам'яток декоративної картографії, то автором не вишукано жодної наукової чи популярної праці стосовно них.

Таким чином, **ціллю публікації**, є теоретико-методологічне і термінологічне обґрунтування громадських картографічних геообразів як особливої категорії системи картографічних творів, їх класифікація та типізація за відповідно розробленими ознаками, дослідити просторовий розподіл відповідних об'єктів на території м. Київ та подати їх детальний опис.

© Шевченко Р., 2009

Методика досліджень ґрунтується на проведених автором навесні 2009 р. польових краєзнавчих географічних експедицій по виявленню, параметризації та опису визначних картоподібних моделей.

Виклад основного матеріалу. Громадське картографічне зображення або картографічне геозображення громадського призначення – це образно-знакова просторова модель із довільною системою метричності, масштабності та зображувальних засобів і прийомів, головним призначенням якого є інформативність, наочність, оглядовість, що перетворює його у важливий засіб пізнання певної території.

Громадські картографічні зображення класифікуються за наступними критеріями: призначенням і використанням, змістом, територією, способами укладання, різновидами, місцезнаходженням, матеріалом виготовлення.

За призначенням практично всі громадські картографічні зображення є довідкові, рідше науково-довідкові та прикладні. При цьому ступені інформаційного навантаження карти, наочність, способи зображення явищ і об'єктів залежать від розмірів картографічного зображення, але не масштабу. Чим більше метричні параметри карти, тим вища та щільніша інформаційна місткість зображення.

За змістом картографічні зображення поділяються на: рекламно-інформаційні, туристські, загальногеографічні та краєзнавчі. Територія охопту різна – від зображення країн Світу, що зустрічається занадто рідко і зустрічаються доречі на фасадах та вікнах туристичних агенцій подорожей. Але домінують серед них великомасштабні зображення, насамперед території парків, природних та історико-культурних заповідників, екологічних стежок. Вони домінують в системі громадських геозображень.

Способи підготовки, укладання та виготовлення різноманітні, залежно від типу зображення: рукописна (вітражна карта), дрібношкляна (дрібнокам'яна карта-мозаїка), паперова карта, що виготовлена із залученням комп'ютерної поліграфічної техніки.

Різновиди картографічних геозображень громадського призначення є наступні: глобулярні, постерно-бігбордні, карти-мозаїки та декоративно-оздоблювальні карти-вітражі, аерофотозображення – ортофотоплани, дисплейні (неонно-електричні), паперові фрагменти плану міста.

Відповідні географічні об'єкти розміщуються переважно на узбіччі автобанів, на стінах споруд та мурах, на перехрестті транспортно-логістичних артерій, при в'їздах до населених пунктів або визначних місць, в вестибюлях та фойє наземних та підземних споруд. Взагалі їх можна поділити їх місцезнаходження на денні поверхні та приміщення.

Матеріалами виготовлення є: кольорове скло (мозаїка), каміння, глянцевий папір, оргшкло тощо.

Розглянемо визначні та типові громадські картографічні зображення м. Київ по категоріям: глобуси, карти, плани, абрисы тощо.

На території м. Київ снує розгалужена мережа системи тимчасових та постійних громадських картографічних зображень. Найвідомішим і найвпізнанішим є глобулярне картографічне зображення планети на колонні центру початку ліку відстаней (знак Міжнародного поштового союзу – "нульовий кілометр Києва"), що навпроти Головоштамту на Майдані Незалежності. Діаметр моделі Земної кулі – 85 см (масштаб 1 : 35 000 000). Глобус має відповідну до нахилу Земної вісі до площини Екліптики кут у $23^{\circ}12'$ градусів та обертається проти годинникової стрілки із швидкістю обертання Землі навколо своєї вісі за $23^{\text{h}} 56^{\text{m}}$. На поверхні глобуса присутня градусна сітка із паралелями 0, 30, 60 градусів від-

повідно північної та південної широти та меридіанами 0° , 45° , 90° , 135° , 180° відповідно західної та східної довготи. Позначені вони товстими жовтокольоровими смугами. Способом ареалів (коричневим кольором) показані континенти. На перетині координатних ліній $\varphi = 50^{\circ}$ та $\lambda = 30^{\circ}$ пунсоном визначено географічне положення міста Київ та подана його назва великими літерами. В темний період доби глобус підсвічується внутрішньою ілюмінацією. Знак встановлений влітку 2001 року.

На території Міжрегіональної Академії Управління Персоналом (МАУП), біля Президентського Університету у 2001 році встановлений глобус як об'ємне тривимірне зображення Землі. На відміну від глобуса, що знаходиться в центрі міста, він позбавлений геодезичних даних та параметрів, але в інших показниках він повністю відповідає категорії глобулярних картографічних творів: щільна сітка паралелів та меридіанів, акваторія Світового океану, контури материків та країн, що на них розташовуються. Особливість відповідного картографічного твору коється в тому, що якісним фоном показані країни, де відповідний вищий навчальний заклад має свої філії. Тобто, глобус є тематичним. В середині глобуса вмонтована аббревіатура із перших заглавних літер скороченої назви закладу – МАУП. Діаметр кулі – біля полуметра. Орієнтовний масштаб 1 : 20 000 000. Інших відповідних глобулярних аналогів на території міста більше ніде не вишукувано.

Унікальними є і картографічні (планові) зображення. При в'їзді до міста з Одеського напрямку (проспект академіка Глушкова) з правого узбіччя всередині минулого сторіччя на честь 1500 річчя міста-героя Києва встановлена стілобатна кам'яна карта-мозаїка із показом розміщення головних пам'яток історії та культури м. Київ. Розмір споруди 3 x 2 м. Прагматика умовних знаків є натуралістично-картиною. Орієнтовний масштаб зображення 1 : 10 000.

На території Національного виставкового центру "Експоцентр України" встановлений у 2008 році перспективний аерофотоплан території НВЦ. Розміри полотна 3 x 5 м. на плані біля кожної споруди позначений порядковий номер із відповідною текстовою інтерпретацією призначення у легенді. Орієнтовний, розрахований автором масштаб 1 : 50 000, висота фотографічної зйомки – 250 м. На плані показана власна територія виставкового центру та значна частина Національного природного заповіднику "Голосіївський ліс".

На головній алеї комплексу у 2005 р. встановлена постерна карта політико-адміністративного устрою України із представленням якісним фоном регіонів України. розміри зображення 3 x 2 м., орієнтовний масштаб 1 : 1 200 000. Відповідна карта має також ознаки тематично-спеціалізованої – на ній показані основні промислові підприємства – донори Державного бюджету України.

Карти-схеми по місту Києву присутні скрізь: у парках відпочинку, на територіях природних заказників, меморіальних місцях, цвинтарях, монастирях, технополісах тощо. До особливо цікавих, з точки зору картографії, можна віднести: картосхеми території МАУП із планом Трипільського парку із унікальною бібліотекою умовних знаків монументів цієї праслов'янської цивілізації у масштабі 1 : 500 (Фрометівський прову), паломницькі плани Києво-Печерської Лаври (вул. Близньопечерна, Лаврський пров.) у відповідних масштабах 1 : 500 та 1 : 300. Система умовних знаків є комбінованими: пунсони та натуралістичні знаки. Враховуючи їх панорамність, розрахований вертикальний масштаб зображень, він становить 1 : 10.

Карти-транспоранти можна знайти на мурах Михайлівського Золотоверхого монастиря, що присвячені гео-

графії депортацій, голодоморам та політичним репресіям в СРСР у 20-х – 30-х рр. XX ст. і встановлені влітку 1998 р. Українським Гельсинським Союзом. Представлена серія із 5 карт у масштабі 1 : 20 000 000 у розмірах 30 x 70 см, картографічний банк даних умовних знаків представлений картинними позначками. Територія картографування представлена просторами бувшого СРСР у кордонах до 1939 р.

Подібні історико-пізнавальні карти вміщені у 1992 р. також на мурах Національного заповідника "Київська фортеця" із зображенням стародавніх культових та військово-оборонних мурів Києва, а також літописних струмків, озер та ставків, таких як Сетомль, Киянка, Скоморох тощо. Показана церква Св. Олександра на Прозоровській вежі. За типом ці карти можна також віднести до пропагандистських картографічних творів.

Технічні та інформаційні (тимчасові) карти-постери встановлюються біля майданчиків зведення великих суспільнозначущих споруд та конструкцій і виконують функцію щодо інформування населення про зміни оточуючого середовища після завершення робіт. Унікальне картографічне зображення є на Трухановому острові біля озера Бабиного і має назву "Будівництво Подільсько-Воскресенського мостового переходу" у повздовжньому масштабі 1 : 700 та вертикальному 1 : 50, розмір плакату 2 x 2 м на ньому показаний стан оточуючої території до 2012 р. Відповідні схеми влаштовуються під час й реконструкцій міських шляхопроводів, а також будівництва великих житлових масивів.

Розглянемо фасадні картографічні зображення. На стіні нижнього корпусу готелю "Мир" (Голосіївська площа) встановлена світодіодна карта Світу з параметрами 1,5 x 1 м у масштабі 1 : 20 000 000. Зображення контурно повторює рівновелику пряму псевдоциліндричну картографічну проекцію Мольвейде-Гудда з розривами по океанах. Основним елементом картографічного зображення є материки, позначені жовтим кольором. Зображення виконує декоративно-оздоблювальну роль і прикрашає архітектурний цоколь муру споруди.

Автором розглянуті найбільш цікаві громадські картографічні зображення, які розташовані в системі архітектурного урболандшафту Києва, але не менш унікальними є картоподібні зображення в вестибюлях та фойє наземних та підземних споруд міста.

В тоці вестибюля станції метрополітену "Поштова площа" Сирецько-Червоноармійської лінії на всю стіну 7 x 4 м. викладена мозаїчна карта м. Київ в масштабі 1 : 75 000. Семіотика зображення є специфічною: картинні умовні знаки архітектурних пам'яток, мостів та будівель кореспондуються із центральним умовно-схематичним зображенням головної артерії міста Дніпра-Славутича з адекватною топологією: розміщення споруд відповідає дійсному взаємному розташуванню відповідних географічних об'єктів в дійсності. Беззаперечно, карта є прикрасою станції.

До відповідних декоративно-декорно-оздоблювальних картозображень можна віднести наступні твори: вітраж карти фізичної поверхні, що складається із двох частин (ефект вікна) в резервації третього поверху будівлі географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка в рівновеликій прямій псевдоциліндричній картографічній проекції Мольвейде (улаштована у 2005 р.), карта-картина Києва (вул. Тимошенка, 2 на Оболоні), годинник-карта України в вестибюлі Українського Дому, карта-мозаїка із марок Укрпошти в фойє Головноштамту.

До оперативних картографічних зображень відносяться електронні карти-дисплеї, що демонструють транспортні затори (пл. Слави), ніонна карта-схема руху потягів (готель "Експрес"), карта-схема навігації на Дніпрі в масштабі 1 : 1 000 000 (розмір 1 x 4 м) в залі очікувань Київського річкового вокзалу. Карта є історичною: показані пристані, яких вже не існує, але все це є унікальним матеріалом вивчення історії навігації по Дніпру. Карта датована 1950 р.

Висновки. Мережа громадських картографічних зображень в м. Києві почала розвиватися фактично із 1982 року. Багато з них – дуже застарілі, але переважна більшість з них – пам'ятки історії міської картографії. Автором вони визначені як окремі картографічні твори із своєю, притаманною лише ним, картоукладацькою культурою, семіотикою, методикою побудови. Наявність їх в місті полегшує орієнтацію в місті з будь-яких питань суспільного життя міста Києва.

Перспективою в даному напрямку наукових досліджень може стати комплексний картосеміотичний моніторинг відповідних специфічних картоподібних зображень на території міста Київ.

Надійшла до редколегії 21.09.08

III. ПРАЦІ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

УДК 911.3

Т. Редько, асп.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ СЕРЕДОВИЩА НА ГЕОГРАФІЮ ТУРПОТОКІВ УКРАЇНИ

Авторським дослідженням було виявлено особливості просторового сприйняття територій України, визначені перспективні дестинації та види туризму, досліджені фактори впливу на інформаційне поле середовища, зокрема, на силу поширення просторової інформації.

Author's research educes some specifics of spatial perception of the territories of Ukraine, defines most perspective destinations and kinds of tourism, investigates determining factors of the influence on informational field of the environment, in particular on the spatial information force.

Функціонування геопростору відбувається в певному інформаційному полі, яке є атрибутом матеріального світу. Нині інформація розуміється не лише як атрибут матерії, а й як пріоритет над речовиною та енергією. В попередньому розвитку інформація відігравала периферійну роль, однак сьогодні вона стає найперспективнішим ресурсом, який все більше замінює речовинно-енергетичні ресурси, змінює структуру соціальної діяльності.

В зв'язку з цим виникає все більше підстав для ствердження, що територіальна рекреаційна система (ТРС) набуває якісно нової властивості, а саме – "інформативності". В цьому контексті інформація розуміється як новий специфічний вид туристських ресурсів, що може функціонувати без будь-яких зв'язків з матеріальними (існуючими об'єктами та явищами), а в деяких випадках домінувати серед наявних рекреаційно-туристських ресурсів (ПТР) при визначенні туристської аттрактивності території.